

Wstęp

Monografia *Od ucha do ucha* poświęcona jest naukowej refleksji nad relacją między zmysłem słuchu a komunikacją, przekazywaniem informacji i wiedzy. W złożonym systemie postrzegania, odczytywania i analizowania bodźców słuch łączony jest z komunikacją, której podstawowymi elementami są mówca i słuchacz, lecz nie należy lekceważyć jego kluczowego miejsca w przetrwaniu czy też ważnej roli w ostrzeganiu o niebezpieczeństwie. Słuch jest zmysłem, za pomocą którego odbieramy dźwięki i interpretujemy ich znaczenie, a w hierarchicznym systemie zmysłów jest zazwyczaj uważany za drugi – po wzroku – podsystem, z tego względu druga monografia z cyklu zmysłów poświęcona jest słuchowi.

Zmysły, a także działanie gromadzonych przez nie informacji często należą do literatury pięknej: od tysiącleci autorzy opisują, co im daje kontakt z otaczającym światem. Wiele dziedzin językoznawstwa również się tym zajmuje, ponieważ ludzki obraz świata jest przedstawiany w języku na różne sposoby. Jeśli zaczniemy opisywać słuch, słuchanie, fale dźwiękowe, wibracje, wkrótce znajdziemy się w dziedzinie nauk przyrodniczych i nie tylko, aczkolwiek chęć opisania zaburzenia słuchu i słyszenia skutkowało tworzeniem nowego słownictwa i dyscyplin naukowych. Dlatego monografia poświęcona zmysłowi słuchu zawiera różne podejścia. W niniejszym tomie wyniki badań nad percepcją audytywną przedstawiają badaczki i badacze reprezentujący literaturoznawstwo, językoznawstwo, kulturoznawstwo, psychologię, audiologię, logopedię, teologię, etnologię i dydaktykę nauczania języków obcych. W swoich tekstach pokazują często interdyscyplinarne podejście w interpretacji problemów.

Monografia *Od ucha do ucha* podzielona jest na trzy bloki tematyczne, z których pierwszy poświęcony jest szeroko rozumianej (nauce o) literaturze. Swoimi refleksjami na temat badanego problemu dzielą się w nim naukowcy z Serbii, Czarnogóry, Polski, Ukrainy i Rumunii. W pierwszym artykule Danijela Vasić pisze o pochodzeniu japońskich baśni ludowych, w których ważną rolę odgrywa kultura ustna i jej przekazywanie od ucha do ucha. Monika Miazek-Męczyńska zajmuje się powtórzeniem dźwięku, czyli echem, jako zjawiskiem i formą literacką

w artykule poświęconym spojrzeniu poety Pentadiusza na tradycję Owidiusza. Na przykładzie noblisty Władysława Reymonta, Jakub Żmizdiński wyjaśnia możliwości wykorzystania krajobrazu akustycznego w badaniach literackich, natomiast Aleksandra M. Ugrenović nieco poszerza ramy badań i opowiada o modalnościach mowy ustnej w realizmie. Tamara Labudović swój artykuł poświęciła grotesce i karnawałowi, czyli funkcji przerośniętego prawego ucha jednej z postaci powieści Miodraga Bulatovicia *Bohater na ośle*, a Natalija Bylik analizuje muzykalność i synestezje w twórczości dwóch współczesnych autorów serbskich – Milety Prodanovicia i Vladislava Bajaca. Žarka Svirčev opowiada o znaczeniu mowy, traumy i muzyki w twórczości innego współczesnego serbskiego pisarza Srđana Srdicia. O wyjątkowej roli muzyki klasycznej w twórczości Erica-Emmanuela Schmitta mówi Katarzyna Kurowska na przykładzie jego autobiograficznej pracy *Moje życie z Mozartem*. Artykuł Tomasza Misiaka analizuje problem metafor związanych z dźwiękiem i słuchaniem, a Ileana Marin wnosi nowe spojrzenie na e-literaturę, podkreślając, że narzędzia cyfrowe przekształcają proces czytania w złożone doświadczenie multisensoryczne, a poezję w próbę ponownego odkrycia języka naturalnego. Ostatni artykuł w tym dziale poświęcony jest przekładom literackim; autorka Mariola Walczak-Mikołajczakowa pisze z perspektywy tłumacza i w sposób introspekcyjny pokazuje sposoby oddania cech dźwiękowych dzieła literackiego z języka bułgarskiego na język polski.

W dziale dotyczącym zagadnień językoznawczych autorzy omawiają cały wachlarz tematów, używając przy tym zróżnicowanego aparatu metodologicznego. Vera Jovanović i Valentina Tulović przedstawiają konfrontatywną analizę czasowników percepcji słuchowej w języku serbskim i francuskim, koncentrując się na ich potencjale walencyjnym. Z punktu widzenia analizy pojęciowej Sandra Tamaro analizuje frazeologizmy z komponentem *ucho* w języku chorwackim. Jarosław Pacuła bada żargon przestępców z przełomu XIX i XX wieku i z historycznego punktu widzenia przygląda się wyrażeniom związanym z czatowaniem w języku polskim. Praca Anny Ginter zawiera analizę metafory synestezyjnej na korpusie reklam znalezionych w internecie. Eleonora Shestakova bada funkcję wykrzykników jako jednostek językowych, których rolą jest utrzymanie uwagi odbiorców, a do problemu podchodzi z punktu widzenia medialingwistyki. Sanja Šubarić rozpatruje gramatyki języka czarnogórskiego i chorwackiego z perspektywy krytycznej, przygląda się w nich opisie głosek, wskazując na niespójności w metodologii, terminologii i klasyfikacjach. Ostatnie trzy artykuły z tego działu dotyczą nauczania języka chorwackiego jako języka obcego. Marica Čilaš Mikulić i Sanda Lucija Udier piszą o ważności elementu słuchowego w nauczaniu języków obcych i pogłębianiu kompetencji wymowy, analizując ćwiczenia w obecnych podręcznikach na niższych poziomach nauczania. Antonia Ordulj i Karina Naumoska-Giel natomiast do słuchania w procesie dydaktycznym podchodzą z innej pozycji – badają

problemy, z którymi borykają się Polacy i Polki studiujący język chorwacki podczas ćwiczeń związanych ze słuchaniem. Marinela Aleksovski, świadoma ważnej roli słuchania w nauczaniu języków obcych, stara się określić, w jaki sposób motywować uczniów do samodzielnego słuchania w języku obcym i jak to przekłada się na postępy w nauce.

Ostatni blok otwiera praca Evy Kiktovej i Julliusa Zimmermanna z zakresu audiologii, w której autorzy poruszyli temat stworzenia testów matrycowych dla osób posługujących się językiem romskim, zaś Gabriela Dragan i Karolina Zienkiewicz swój artykuł poświęciły opracowaniu kwestii logopedycznych. Joanna Nowińska pisze o znaczeniu zmysłu słuchu na przykładzie Apokalipsy św. Jana z perspektywy teologicznej, filologicznej, filozoficznej i psychologicznej. Eli Lucheska natomiast analizuje powieści o cudach związanych z ikoną Matki Boskiej, o poetyckim epitecie Gorgoepikoos, znajdującej się w klasztorze Dohijar na górze Athos. Ostatnia praca monografii poświęcona jest aspektom komunikacyjnym dwudziestowiecznego chorwackiego czasopisma *Slavenska misao*, napisana przez Teodorę Fonović Cvijanović i Vanesę Vitković Marčeta.

Czytelniczkom i czytelnikom przekazujemy do rąk monografię obejmującą 25 prac w języku angielskim, chorwackim, serbskim, macedońskim, polskim, rosyjskim i ukraińskim z nadzieją, że spełni ona ich oczekiwania i posłuży jako fundament do nowych badań zmysłów.

Redaktorzy